ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

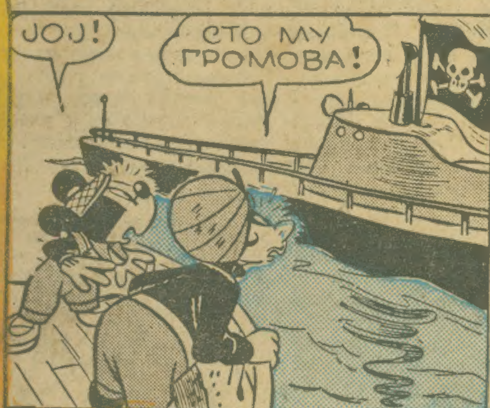
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 125 — Субота, 22 мај 1954

Мики трага за Мула-лом

СУСРЕТ С ХРОМИМ ДАБОМ

15

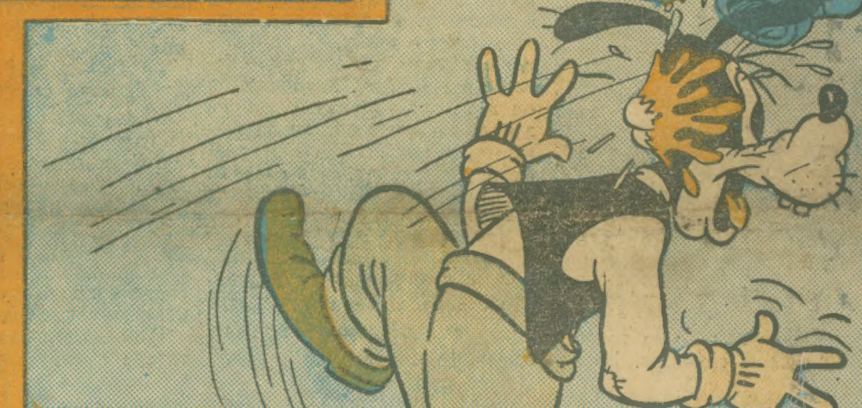

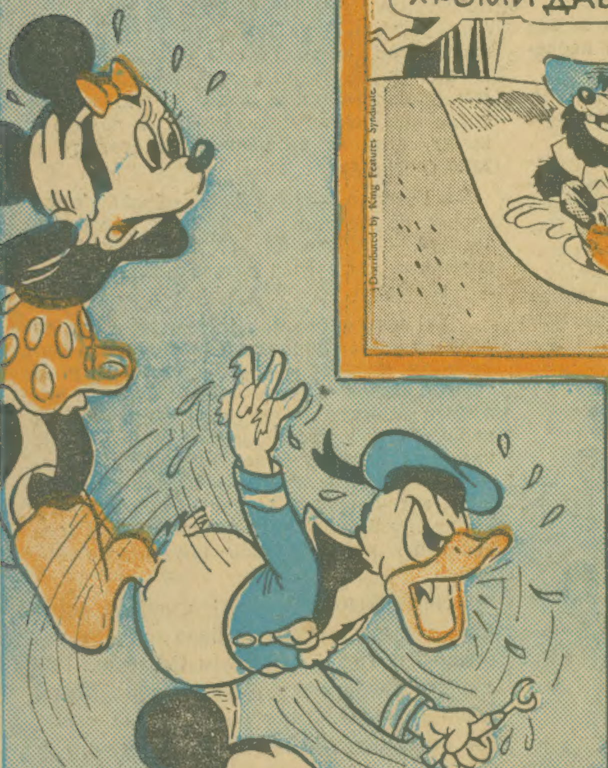

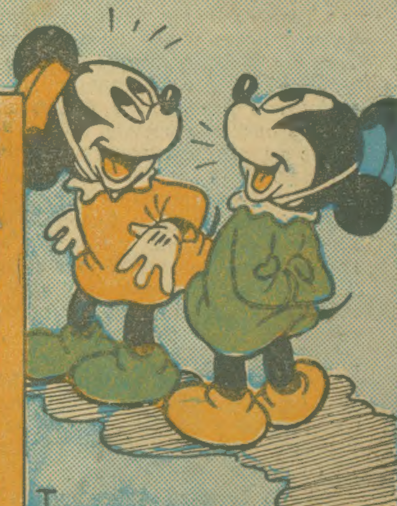

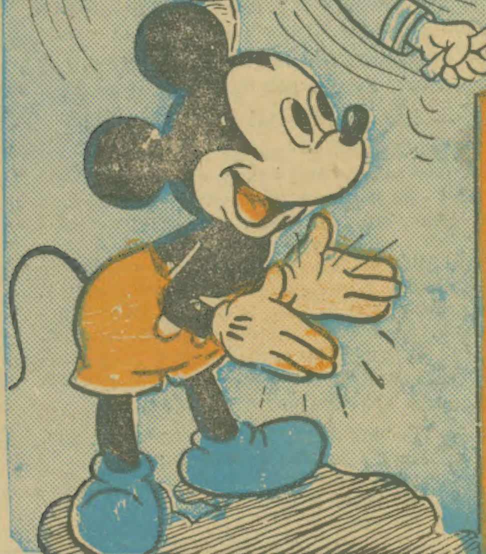

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(3)

— Питали сте ме зашто ме не видите, — настави он. — Ја се налазим у једном стакленом оклопу који има ту особину да светлосне зраке, који се иначе пружају само у правим линијама, скреће у свим правцима, чак и кружно. Само стакло је невидљиво, а како светлосни зраци не продиру кроз њега већ га заобилазе, то се не може видети оно што се налази у оклопу.

Он мало застаде, па продужи:

— Видим да ви нисте тако прилежан студент као ваш пријатељ. Он брже и боље схвата моја техничка објашњења. А и иначе, он боље разуме ствари. Знам да се питате како ја видим вас кад светлосни зраци описују лук око мене. Али, ако боље загледате видећете на два сантиметра изнад наслона за руке на седишту две мале црне тачкице. То су отвори на мом оклопу и нешто светлости пробија се кроз њих.

Ја се добро загледах — можеш ли да схватиш шта то значи загледати се у празан простор? — и, заиста, спазих црне тачкице о којима је глас говорио. Од главе до пете прожe ме језа. Гледао сам у ништа, а из тог ништа невидљиви странац је могао лепо да ме види. Осећао сам се ужасно, као да сам знао да нам тај невидљиви неће донети никакво добро.

— Разумем вас, — допре до мене његов глас. — Ми Марсовци већ смо имали прилику да упознамо и становнике других планета. Ви, изгледа, не познајете ниједан други свет сем вашега и због тога се чудите моме присуству и изгледу.

Господе, то створење је говорило о некаквом изгледу, а ја ни појма нисам имао како оно изгледа.

— Али, како успевате да читате моје мисли? — промуцах.

— То ме од свега највише чуди и збуњује.

— Дошао сам до те способности сасвим случајно. Изгледа да становници Земље испуштају неку врсту електричних таласа кад год им се нервни систем налази у раду. Срећом, иако слаби, ти електрични таласи који се стварају у вашим мозговима имају извесно дејство на мене. Ја их осећам као мисли или као речи. Да није тога не бих се могао ни споразумети с вама... Али, ја видим да ви сумњате у ово што вам кажем. Зашто?

Схватио сам да уопште није потребно да му гласно одговорим на то питање. Он је читао моје мисли. Знао је да се осећам као да се неки одвратни гмизавац прикачио за мене својим канџама и да ме све више стеже, да се упија у мене. Мени се чинило да он не само чита моје мисли, већ и да их на неки начин извлачи из мене, да постаје господар мог разума. Не знам зашто сам сумњао у његове речи, због чега сам осећао језу, зашто ме је обузимала таква одвратност. Покушавао сам да не мислим о њему, да се некако приберем, да мислим о нечем другом. Али, знао сам да он и то зна, да зна да ја знам да он зна. То је био затворен круг. Био сам потпуно беспомоћан. Како да ти то опишем? Послужићу се једним поређењем, мада ће оно бити само бледа слика положаја у коме сам се налазио. Ето, осећао сам се као да играм покер с противником који не само што зна све моје карте, већ и то којим ћу их редом бацити.

У том тренутку чусмо како се пијанац с неким објашњава. А тај неко, утврдили смо касније, био је надзорник аутобуског друштва Чак Конерс. Чим је ступио у аутобус, он стаде да виче.

— Отпуштени сте! Обојица сте отпуштени! Како вам је, доврага, пало на ум да шетате кроз град с једним јединим путником, и то још пијанцем? Стајао сам напољу неко време и гледао како разговарате сами са собом. Ако нисте пијани, онда сте свакако полудели. А сад, напоље!

Ми пођосмо испред Конерса. Два корака пред нама тетурао се пијанац. У тренутку кад смо излазили из аутобуса, зачусмо из њега Конерсов промукли глас:

— Склони ми се с пута! Хајд', мичи се мало брже!

Као пушчано тане излетео је Конерс из аутобуса. Очи су му биле разрогачене од страха, а колена су му дрхтала. Није било потребно да га ма шта питамо. Било нам је јасно да Конерс није разговарао сам са собом, већ да је Марсовац грдио Конерса, и то Конерсовим гласом.

(Прилажем податке из картотеке аутобуског предузећа у коме је мој пријатељ Роџер био запослен. Преписао сам их тачно, од речи до речи. Ево их: Девис Роџер, помоћни шофер. Упослен 9 јула 1938. Отпуштен 25 јула 1938. Разлог: пијанство и занемаривање дужности. Џемс Хенрикс, водич. Упослен 7 јула 1938. Отпуштен 25 јула 1938. Разлог: пијанство и занемаривање дужности.

Чак Конерс, кога Роџер помиње, још је запослен код истог предузећа. Кад сам покушао да дознам нешто од њега, одбио је да ми ма шта каже о догађају који се збио у ноћи 25 јула 1938. Рекао ми је само да га се сећа веома добро и да ту ноћ никад неће заборавити.)

II

Почетак непријатељстава

Ето, тако је почело. Смешно? Сигуран сам да ти све ово мора изгледати смешно, али ја ти верно причам онако како се догодило. У почетку је и мени, и поред тога што сам се плашио, ствар изгледала забавна. У почетку је понекад долазило до тако комичних ситуација да сам се ја не само забављао, већ сам се ваљао од смеха. Можда због тога и нисам био у стању да видим шта се уствари догађа, а кад сам видео — било је већ касно. Као што сам већ рекао, у почетку смо се прилично забављали.

Можда си читао о оном инциденту који се догодио у сали позоришта Парамунт. Џим и ја отишли смо тамо заједно с Марсовцем. Купили смо три улазнице, чему се продавачица необично чудила. Тога дана давао је претставу познати вештак за говор из трбуха, који је више од месец дана забављао публику преко радија. Ово му је била прва јавна приредба и сала је била препуна. Ми смо дошли с намером да направимо неку шалу, што нам није било нимало тешко с обзиром на то да је невидљиви Марсовац могао да подражава свачији глас. На сваку вештакову реч, он би просуо десет других, и то његовим гласом. Марсовчеви одговори долазили су час из једног час из другог дела партера, из неке ложе или са балкона. Публика се смејала и пљескала, убеђена да је то саставни део програма, а ја и Џим савијали смо се од смеха гледајући запрепашћење на лицу јадног извођача. Кад су му после завршене претставе пришли неки гледаоци и новинари да му честитају, узалуд их је уверавао да о гласу који је долазио из публике нема ни појма и да је једва издржао да не прекине извођење и побегне с позорнице.

(Прилажем чланак који је о тој претстави донео лист „Верајити“ у броју од 27 јула 1938 године. Слични чланци појавили су се готово у свим локалним листовима.

(Наставиће се)

ПРВИ ПОДАЦИ О ВОЋУ

КАО ХРАНИ И ЛЕКУ

Први писани трагови о воћу као храни стари су близу 8.000 година и потичу из Египта. На гробницама фараона из доцнијег времена нађени су цртежи који приказују процес прераде грожђа у грожђани мед.

Из старе Грчке и Рима остало нам је пуно писаних података из којих се види колико је воће било цењено не само као храна, већ и као лек. Тако песник Алексис прича о важности сувих смокава у исхрани Фригијаца. У Атини су смокве претстављале храну најширих народних слојева. Историчар Като вели да није било римске куће у којој се у свако доба нису могле наћи суве смокве, крушке и грожђе. Писци Колумела и Плиније такође истичу значај воћа као хране. Плиније на неколико места у својим списима говори о дуњи, која је служила не само као намирница, него и као извор пријатног мириса, па се у то доба могла наћи у свакој римској кући. Воће се употребљавало и за справљање колача. У неким земљама воћни плодови кувани су са широм и медом, те се на тај начин справљало веома цењено јело. Овако припремљен воћни производ у Португалији се звао мебрило, а у Шпанији мармело. Временом, овај последњи назив одомаћио се и у другим земљама, па је пренесен и на један нама тако познат производ — мармеладу.

Занимљиво је да су неки воћни плодови служили старим лекарима-врачима као основ за припремање нарочите масти за лечење рана. У Средњој Азији постојали су видари који су обилазили насеља и продавали своја „чудотворна“ средства за лечење свих врста кожних болести. Најпознатија маст у то доба справљана је од јечменог слада и сувих јабука. Сам видар морао је воће претходно добро да ижваће. Ову мешавину жвакао је читав сат, а затим је остављао преко ноћи на влажном месту. Да би послужила као лек, ижвакана маса морала је да поприми жуто-зелену боју и да се прекрије фином паучином. Видар би пред употребу ово тесто поново ижвакао, а затим га стављао на оболело место. После неколико дана рана је обично нестајала. Начин справљања овог лека преношен је с колена на колено. Његова тајна откривена је тек пре десетак година, кад је научно утврђено да је плесан која се на њему хватала уствари била нека врста данашњег

пеницилина. Неки научници тврде да би се нашле многе воћне врсте које су у разним облицима успешно примењиване у лечењу само кад би се пажљивије проучила историја примитивног лекарства.

Бурни живот ЕЖЕНА ВИДОКА

(2)

— Где се налази гробље? — упита он једног пролазника.

— Ту, одмах изван града.

Тада се Видок умеша у гомилу грађана и с њима прође кроз градску капију. Тако му је један мртвац помогао да живи.

Прерушен у аустриског заробљеника, затим као наредник у булоњском гарнизону, и опет као морнар, провео је извесно време на слободи док га нису поново ухапсили. Међутим, он опет побегне из затвора у Дуеу, скочивши са висине од двадесет метара у реку Скарцу. Најзад, под лажним именом оде у Париз и ту са мајком и женом Анетом отвори кројачку радњу... Живео је мирно неколико година и већ је мислио да ће најзад моћи да заборави прошлост кад једно јутро две особе упадоше у радњу.

— Зар ме не познајеш? — рече му један од њих, неки Сен-Жермен. — Били смо заједно у Бресту... Видим да си успео у животу... Знаш, одбегли робијаши треба да се помажу.

Било је јасно да се ради о уцењивању. У току месец дана успели су да му извуку добру суму новца. Видок је, наравно, могао да их се отараси на тај начин што би их убио, али то није било решење, јер је могао увек наћи још неко од његових познаника са робије. Никад није могао бити сигуран. Тада му паде на ум да оде у полицију.

Страховити Анри слушао је без речи целу ову историју...

— Хоћу да уђем у полицију, — понови Видок. — То је једини начин који ми остаје да искупим грехе прошлости. А сад, као човек, ви пресудите...

Неколико тренутака доцније Видок се опет налазио сам на обали Сене. Анри му још није дао никакав одговор. Што је главно, био је слободан. Али, неколико дана доцније више није био... Ухапсили су га и одвели у затвор. Кад се нашао између четири зида ћелије, Видок је мислио да нема очајнијег човека од њега. Али, тек што се мало прибрао, уведоше у његову ћелију главом Анрија.

— Са реномеом који ви уживате међу разбојницима овде, моћи ћете нам доказати своју добру вољу.

То је била необично опасна дужност, јер су разбојници немилосрдно кажњавали оне који би их издали. Али, као што је полиција предвиђала, Видок је био легендарни јунак подземља. Крајем марта 1811 године преместе га из овог затвора у Бисетру, да би га тобоже поново послали на робију, али, у договору с полицијом, он „успе“ да побегне...

Ускоро је Анри могао да повери Видоку најделикатније и најтеже случајеве, које полиција није могла да реши...

Године 1812 у предграђу Сен Жермен харала је једна банда смелих разбојника, чији је вођ био неки Константен, кога никад нису могли да ухвате на делу. Видок је знао да разбојници увек одлазе у крчме да пију, бирајући нове жртве. Брижљиво прерушен, успео је после дугог тумарања по предграђу да се приближи једној девојци за коју је претпостављао да припада Константеновој банди, претстављајући јој се као одбегли робијаш који тражи „посла“.

— Не брини ништа, — рече му девојка. — Упознаћу те с Константеном.

Константен, бивши учитељ мачевања, био је очаран новим регрутом

— Само немој много да причаш одакле долазиш, — саветовао га је Константен. — Полиција свуда има своје људе... Нарочито оног пропалицу Видока...

— Ех, ту се мало претерује, — рече му Видок, који се заинтересова кад чу своје име. — Треба само знати како он изгледа и онда га се клонити...

— Нећеш ти њега познати, — рече Константен одмахујући главом. — Он је геније за прерушавање. Вечерас изгледа као ти, а сутра је, опет, неки генерал...

Мало обузет пићем, Константен најзад учини свом новом сараднику један неочекиван предлог:

— Слушај, ја знам где он станује. Хајде да га нас двојица сачекамо и да с њим дефинитивно свршимо!

Неколико сати Видок је с Константеном чекао самог себе. Око пола ноћи Константен, који је имао у плану једну пљачку са својом дружином, диже опсаду... Сат доцније цела банда, која је задавала толико посла полицији, била је у затвору.

Многи полицајци почели су да завиде овом старом робијашу, кога суд није званично ослободио и који је, правно, и даље био одбегли робијаш.

Та њихова завист још више се појачала на Нову 1813 годину. Сви чиновници и агенти Префектуре, свечано обучени, дошли су у канцеларију шефа Анрија да му честитају Нову годину. Једино Видок није био присутан. Одједном, он уђе терајући пред собом чувеног разбојника Делзева. Видок је на неки начин био дознао његову адресу и провео целу ноћ пред његовом кућом, напола затрпан у гомили ђубрета да би се мало угрејао. Кад га је најзад ухватио, око шест часова ујутру, у Префектури није било никога. Не знајући шта да ради са својим ухапшеником, а како је био гладан после пробдевене ноћи, Видок га поведе у крчму, веза га стољњаком за столицу и тако сачека дан.

— Господо, — рече Анри, обраћајући се својим сарадницима бесним од љутине и зависти, — волео бих да ми је сваки од вас могао дати један овакав поклон о Новој години!

Тај њихов бес био је још већи кад су дознали да је Анри поверио бившем робијашу да организује службу сигурности. И тако је Видок основао чувену париску полицију „Сирете“. Она је постала чувена нарочито под Рестаурацијом и сви су је називали Видоковом бандом, јер је он заиста бирао своје агенте — најпре само четири, а доцније 28 — међу људима који су добро познавали париско подземље, све некадање робијаше или помиловане лопове.

Није Видок у својој каријери имао само опасних случајева; било их је и комичних, као онај с лоповом Сабленом. После неколико дана јурења за њим, Видок једно јутро око шест часова упаде у његов стан. Човек је још био у постељи. Његова жена, која је већ била устала, повика:

— Господе, Видок! Ово је Видок!

Док је Саблен дошао к себи од изненађења, већ је био везан и одведен. Тада Видок примети да жени није добро. Она је била у другом стању и услед узбуђења и страха код ње је наступио преран порођај. У близини није било никога, јер је кућа била усамљена. Без предомишљања, Видок засуче рукаве и за неколико тренутака од шефа Сиретеа постаде акушер. После непуно пола часа лопов је добио сина. Кад је госпођа Саблен дошла к себи, Видок је већ био окупао малога.

— Господине Видок, — рече му она, — хоћете ли да нам будете кум?

(Крај у идућем броју)

ЗАЈЕДНИЧКЕ ЛИВАДЕ

У раније доба у неким селима око бококоторског залива, затим понегде у Херцеговини и Црној Гори: у Цетињском Пољу, у Бјелопавлићима и Морачи, постојале су ливаде које су биле својина села. Када би на тим ливадама сазрело сено, онда би се становници целе општине састали и договорили да свака кућа пошаље одређеног дана по једнога косца да коси ливаду. Чим би сено покосили, оставили би га на ливади да се суши, а после би га, опет сви заједнички, саденули у стогове. Пошто би завршили тај посао, сели би да ручају. Сваки косац носио је са собом брашаницу. Ту би сели у круг и преда се ставили храну на торбицу, па један другог нудили. Пиће би им купила општина. После овога сено се предавало двојици изабраних људи да га они чувају и продају оним сељацима којима у току зиме понестане хране за стоку. Сено су могли купити не само становници те општине, него и друге, ако дотекне. Новац добијен од продаје сена служио је за потребе општине, затим за помагање сиротиње, стараца и старица и за сахрану сиромашних.

„Болан, он има ведемесер"

Пре седамдесет и пет година појавила се књига Сретена Л. Поповића „Путовање по новој Србији", у којој је он описао прилике у Србији онога времена. То је „права ризница драгоцених података, нарочито за културну историју Београда тридесетих и четрдесетих година 19 века". Овде ћемо навести неколико цртица из ондашњег друштвеног живота.

— А што ћу вам приповедати о томе много и дуљити лакрдију о нашим патњама и немању свега онога што данас у изобиљу имамо, — пише Поповић. — Довољно је кад кажем да је онда била ретка кућа која је имала окна на прозорима. Такозвана „пенџерли хартија" замењивала је данашња стаклена окна. Па ни ове пенџерли хартије нисмо имали задоста, нити се је разбацивала и трошила тако као данас кад имамо чак и министарске хартије на којој се само министрима пише као да су они нешто више од обичних смртних. Ми, ондашњи мали ђаци, да би учили писати слова, узимали смо са зове лишће и на овом смо са чиодом избадали слова. Табле црне са легиштерима (крижуље), по којима се рачуна и пише, ретко је који ђак имао, а онда ускоро почео је те табле доносити и продавати трговац Мијајло Дрвењак. Ни лењира нисмо имали да шпартамо прописе. Узели би какву дашчицу и с њом ленирисали. Најрадије смо узајмљивали од оног који је имао таблу, те с њом шпартали. Редак је био ђак који је имао федерместера, и за тог би се говорило: „Болан, он има ведемесер". И тај би обично носио свој федерместер о врату у сашивеној од кајаса, што се данас каже, футроли. Гушчја пера су нам обично учитељи зарезивали, два нами, а треће њему.

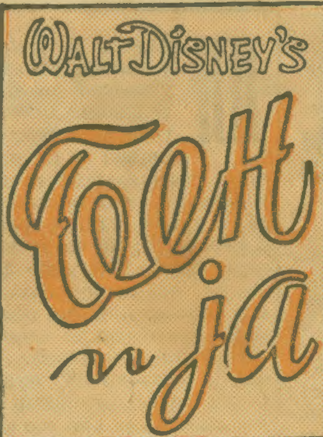
Ко је био „летећи Холанђанин"

Летећим Холанђанином" називали су некад морепловци један замишљени брод који се, према старим причама, појављује пред буру или за време буре у близини Рта Добре Наде. О њему су испредене многе легенде. По једној од њих, на том уклетом броду догодио се некад страшан злочин који никад није био расветљен. Због тога је брод био проклет и осуђен „да никад више не уђе у луку, већ да без престанка плови морима, све док на земљи буду постојали море и копно". Друга легенда прича да се капетан тога брода, неки Холанђанин, заклео да ће, без обзира на то што је море тамо увек немирно, опловити око Рта Добре Наде, ма колико дуго пловидба буде трајала. Међутим, ветрови увек враћају његов једрењак и он још и данас покушава да испуни своју заклетву.

Прича о уклетом броду толико је била раширена међу морнарима да су они не само веровали да несрећни холандски капетан заиста покушава да на своме једрењаку оплови око Рта, који је у давна времена био страх и трепет за све морепловце, већ су многи тврдили да су чули повике с његовог брода, па чак и да су разговарали с капетаном који их је молио да понесу његова писма и поруке у Европу.

Легенде о „летећем Холанђанину" поникле су на основу једне природне појаве. Наиме, научници тврде да је „летећи Холанђанин" уствари фатаморгана, лик непостојећег брода који се јавља због кривих путања светлосних зракова у густим слојевима ваздуха изнад хладног мора. Приче о „летећем Холанђанину" послужиле су као сиже за једну Вагнерову оперу.

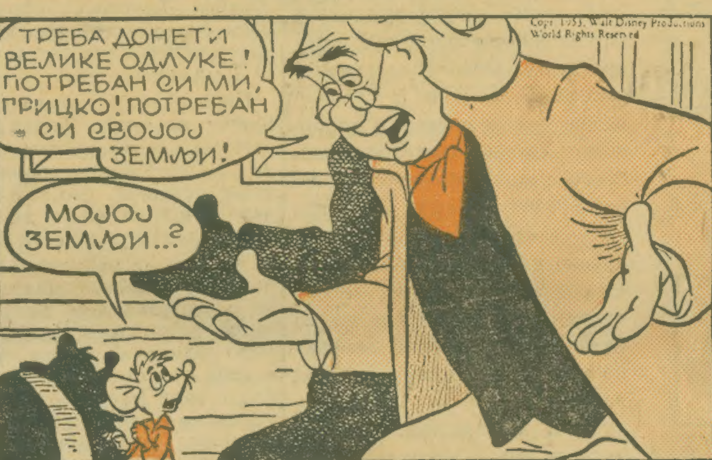

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ПУТОПИС

Путопис је књижевни род написан у прозном облику, а циљ му је, као што му и само име каже, описивање извесног путовања. Путник путује по различитим земљама, градовима и селима, креће се по пољима и планинама, плови по мору, путује дању, ноћу, узору, с вечери, по лепом и ружном времену. Пролази кроз свет културан или примитиван, упознаје разне народе, њихове обичаје, уметност и историју, природу земљишта и све друго што је занимљиво у земљи кроз коју путује. Описујући све то у свом путопису, он му даје лик једног мозаика описа који често има велику привлачност.

Ако је путопис писан у чисто научне сврхе, тада имамо научну прозу у којој нема песничких елемената. Али, чешћи су путописи с песничким елементима. Особине лепог излагања и занимљивог описивање потребно је да има и научни путопис, али је ипак у њему главно изнети научну или бар поучну истину: географску, историску, археолошку, природњачку итд. За израду, пак, оног другог, туристичког путописа, кад се путник креће ради личног задовољства, писцу стоје на располагању сва књижевна средства, па је и начин исказивања мисли сложенији и китњастији.

За добар путопис потребно је пре свега да је предмет згодно изабран. Што је занимљивији крај кроз који се пролази, то је и писцу лакше одговорити дужности књижевника-уметника. Да би о пределу кроз који пролази могао да каже у што занимљивијем облику више од онога што читалац већ може знати, потребно је да путописац

буде што спремнији. Он треба да има дар запажања, вештину посматрања и уметност да одабере оно о чему ће говорити. Сем тога, мора добро да познаје људе, природу и прошлост земље кроз коју путује. Ваља напоменути да у путопис треба унети само значајне моменте, а не описивати све одреда. Уношењем личних момената писац своје дело оживљава и даје му још већу драж и лепоту.

Облик путописа је различит. Он може да се пише у виду писама, што је чест и омиљен начин; може бити у облику дневника, кад се путовање бележи по данима; а може бити у обичном приповедању како се на шта наилазило.

Путопис као књижевни род много је млађи од других књижевних облика, јер су у старо доба путовања била тежа, па зато и ређа. Међутим, развитком саобраћајних средстава путовања су постала знатно лакша, па је и књижевност обогаћена описима путовања.

Овде ћемо набројати познатије путописце. Из Старог века познат је Херодот. Из новијег времена код Француза је био цењен Теофил Готје због својих дивних описа Цариграда, у Италијана Едмондо де Амичис, који је такође описивао Цариград, у енглеској литератури познат је Вашингтон Ирвинг по својим описима прилика у Америци и Европи, посебно у Шпанији, код Немаца Хајнрих Хајне итд. Код нас се као најстарији путопис може сматрати писмо Дубровчанина Николе Димитровића из 16 века, писано из Александрије, а за њим долази „Рибање" Петра Хекторовића, такође из 16 века, Занимљиви су путописи Доситеја Обрадовића, Љубомира П. Ненадовића, Бранислава Нушића, Милана Јовановића-Морског, Вебера-Ткалчевића, Милана Шеное, Трстењака и других.

РАД И ВРЕДНОЋА У НАРОДНИМ ПОСЛОВИЦАМА

Без орача и здрава копача не би било круха ни колача.

Беспослица, вражја узглавница.

Боље је заваљивати се од труда, него од глади.

Време је најскупљи новац.

Где нема скока, нема ни смока.

Где нема рада, ту невоља влада.

Гладовање, јадовање — нераду су плата.

Господареве очи коња гоје.

Изгубљено време мучно се накнади.

Каква сетва, таква жетва.

Ко је рад у старости да отпочине, у младости ваља да се труди.

Ко лети пландује, зими гладује.

Ко не чини ништа, зло чини.

Ко неће кад може, не може кад хоће.

Ко рано рани, две среће граби.

Лемеж (рало) што већма оре, све је светлији.

Леност је највеће бреме.

Леност троши душу као рђа гвожђе.

Лену тежаку миши семе поједу.

Млад делија, стар просјак (тј. ко у младости не ради, у старости проси).

Нема очевине без крчевине.

Светионичарска острва

На нашој обали има 445 кула светиља које ноћу осветљавају најопаснија подручја у нашем делу Јадрана и служе за оријентацију бродовима који ноћу плове. Неки светионици аутоматски се пале, а неке, њих педесет, пазе нарочити чувари, који се брину да они у току целе ноћи светле. На њима чувари обично живе с породицом. Негде те куле светиље чувају и по два-три чувара. Неке се налазе и на острвцима где ничег другог нема. Поменућемо од њих: Поклиб, Грујица, Плавник, Сестрица, Блитвеница, Муло, Мурвица, Плочица, Олипа, Свети Андрија код Дубровника, Сушац, Палагружа итд.

Од Александра Великог до професора Пикара

Научници тврде да је човек почео да се интересује за морске дубине врло давно, још чим је научио да плива. Урођена радозналост и потреба за храном утицале су на најстарије наше претке да испитују морско дно. Но, први рониоци наишли су на велике тешкоће. Прва је била у томе што човек не може да остане дуго под водом, јер ће се угушити без ваздуха, а друга у наглој промени притиска кад из дубине излази на површину, услед чега може да дође и до смрти.

Као што је познато, човечји организам непрестано је изложен извесном притиску, било да је окружен ваздухом или водом. На морској површини тај притисак износи 1.033 грама на један квадратни сантиметар, или — како се каже — једну атмосферу. На висини од 5.000 метара износи половину, а на 10.000 метара свега петину атмосфере, док се у води на сваких десет метара повећава за једну атмосферу. У дубини од 5.000 метара притисак износи 500 атмосфера, а на 10.000 метара 1.000 атмосфера. Другим речима, сваки квадратни сантиметар тела које би се спустило у дубину од 10.000 метара трпео би притисак од преко хиљаду килограма.

Мада човеково тело до извесне мере прилично одолева воденом притиску, оно је исувише слабо да би издржало притисак воде у већим дубинама. Па ипак, и пре но што су пронађене прве направе за роњење, људи су се спуштали у морске дубине. Најдаље су допирали ловци бисера. Они силазе и до четрдесет метара, где остају, не дишући, по два до три минута. Светски рекорд у роњењу износи, истина, шест минута, али треба знати да је он постигнут у млакој води, при чему је ронилац мировао.

Као што је човек одавно почео да рони, тако исто је одавно покушавао да савлада препреке водених дубина — притисак и недостатак ваздуха. Колико је досад познато, прву гњурачку направу употребио је Александар Велики за време опсаде града Тира, 332 године пре наше ере. О томе нам је оставио податке велики антички филозоф Аристотел. Пошто је град, због његове упорне одбране, било тешко заузети, Александру паде на памет необична мисао. Како се Тир налазио на једном острвцету, Александар одлучи да до њега подигне насип на који ће искрцати војску и тако олакшати борбу својим ратним лађама. А да би се нашло најпогодније место за насипање, наредио је да се помоћу једног звона испита морско дно. У једном француском рукопису из 15 века нађен је примитиван, али веома занимљив цртеж ове истраживачке експедиције, који приказује спуштање гњурачке направе у море.

Та прва направа, начињена још пре 23 столећа, није била ништа друго до примитивно гњурачко звоно какво се и данас употребљава. Звоно је, као што је познато, с доње стране отворено и, кад је у води, испуњено је ваздухом. Под њим се налази гњурац, који удише сабијени ваздух.

Пред крај 17 века Француз Денис Папен и Енглез Халеј, не знајући један за другог, дошли су на мисао да у звоно доводе ваздух помоћу цеви. Од тога дана у гњурачка звона убацује се компримирани ваздух и тако је гњурање престало да зависи од залихе ваздуха под звоном.

Савремена звона и кесони претстављају сигурне направе за роњење, али имају и недостатака. Они се не могу спустити дубље од 165 метара, па су стручњаци одавно почели да траже неке савршеније гњурачке апарате.

Године 1837 начињено је прво гњурачко одело с капом од каучука, али се у њему није могло спустити дубље од 163 метра. У меком гњурачком оделу ронилац је трпео због притиска воде на организам, као и због притиска на ионако збијени ваздух који му се кроз гумену цев убацује са површине. Доста је времена прошло док се није увидело да одело треба правити од тврдог материјала. Тако је у 19 веку израђено прво чврсто гњурачко одело, чији су поједини делови покретљиви, јер су састављени помоћу „зглобова”. На његовом горњем делу налазе се боце с компримираним ваздухом, а има и телефонски апарат ради одржавања везе с људима на обали или на бродској палуби.

У свом чврстом оделу гњурац се спушта и до 200 метара дубине. Али, како су потребе, нарочито у рату, изискивале спуштање и на већу дубину, начињена је такозвана „одаја за посматрање” која се спушта и до 250 метара. Из ње гњурац посматра рад на полагању мина и руководи њиме помоћу телефона.

Но, овако лагани пут развитка гњурачке опреме није задовољавао потребе савременог човека. Први који је учинио велики корак напред, и то тек после Другог светског рата, био је познати француски научник професор Пикар. Он је пре двадесетак година извео прави подвиг попевши се балоном у стратосферу, на веома велику висину. Сада, по угледу на тај балон, он је створио направу која ће човека одвести у досад неиспитане дубине. Та направа названа је батискаф. По свом изгледу она умногоме потсећа на подморницу.

Први батискаф професора Пикара, као и они који су доцније начињени, дали су врло добре резултате. Саграђени на нарочитим принципима и од нарочитог материјала, они су смело заронили у море. Највећа дубина коју су досад постигли износи 4.050 метара, али усавршавање батискафа наставља се таквом брзином да се може очекивати да ускоро неће бити дубина у морима и океанима до којих човек неће доспети.

40 м.

200

4000

Где у океанима има слатке воде?

Мада на први поглед изгледа невероватно, на неколико места у океанима пронађене су знатне количине слатке воде, која може да служи и за пиће.

Поред источне обале Јужне Америке, у близини ушћа реке Амазоне, површински слојеви Атлантског Океана садрже свежу питку воду. Ова необична појава потиче отуда што Амазона шаље сваког секунда у Океан неколико стотина хиљада кубних метара воде. Толико количина слатке воде не може брзо да се помеша с морском, а како је слатка вода лакша она се задржава на површини. Тако се и на 200 миља од јужноамеричке обале још може на површини Океана наћи вода која је добра за пиће.

Свеже воде има и у многим другим морима и океанима. Тако се, например, источно од Аустралије налазе многобројни подводни извори свеже воде. Ти извори су толико јаки да вода из њих избија све до површине, тако да је морнари могу захватати кофама. И у близини острва у Јужном Мору могу се на морском дну наћи извори слатке воде. Да би дошли до „изворске“ воде, домороци роне и узимају је са дна, а да им се при повратку на површину не би помешала с морском, они је носе у шупљим тиквама на чијем се уздужном крају налази један мањи отвор.

Према томе, није свуда морска вода слана, јер се често испод њене површине крију извори свеже питке воде.

Пирамиде

Пирамида је, како смо у школи учили, геометриско тело са основицом која је ограничена правим линијама и са троугластим странама које се састају у шиљак — врх пирамиде. Тај облик имају и старе грађевине у Египту, па су зато назване пирамидама. Оне могу да служе на част својим градитељима, који за њихово подизање нису располагали никаквим техничким средствима. До данас је очувано 38 пирамида. Стари грчки историчар Херодот вели да је око сто хиљада робова пуних двадесет година радило на подизању највеће од њих, Хеопсове, чије су стране у основици дуге 233 метра, а висока је 140 метара. Она је цела саграђена од огромних камених коцки, од којих је свака тешка по 2.500 килограма. За њену изградњу утрошено је преко 2,300.000 оваквих коцки, које је требало из далеких каменолома пренети до градилишта и подићи једну на другу. Кад би се измерио сав материјал који је утрошен за градњу Хеопсове пирамиде, онда би добила бројка која означава њену тежину, а то је — 7 милиона тона.

Пирамиде су подизали египатски владари, фараони, не зато што су на тај начин хтели да будућим поколењима оставе тековине своје цивилизације, већ из жеље да имају што величанственије гробнице. У томе су се међусобно такмичили, не водећи нимало рачуна о жртвама које ће народ имати да поднесе. Стало им је било једино да оставе спомен о себи и својој слави. И поред свега тога, многима од њих пирамиде нису сачувале име у историји; заборављени су, а њихове огромне грађевине остале су само као доказ њихове таштине. Али, пирамиде су ипак биле од неоцењиве користи. Оне су помогле научницима новог века да се упознају с начином живота и цивилизацијом људи онога далеког времена.

Пре но што би била положена у гробницу, тела фараона су мумифицирана, јер се веровало да им се тиме обезбеђује вечни живот. Сматрало се, наиме, да ће душа покојникова живети дотле док траје ма и један део његовог тела. Још су стари Вавилоњани мумифицирали своје мртве, али су тек Египћани постали прави мајстори у томе. Мумије су, окићене златним украсима и другим драгоценостима, стављане у ковчеге од чистог злата, који су били толико тешки да их је шест људи једва дизало. Уз велики церемонијал ковчег је преношен у „Долину краљевских гробова” и с много других ствари које је покојник волео стављан у његову гробницу.

Све пирамиде у оно доба биле су под надзором управника града, који је стављао печат на сваку гробницу. Но, и поред све предострожности, намамљени басним богатством, људи су проваљивали у гробове и односили из њих све што су могли. О томе говори један запис из тога времена, уствари изјава оптужених на једној судској расправи. Били су изведени пред суд каменорезац Хапи, златар Ирамон, сељак Аменхаб, водоноша Кембесе и црни роб Џенуфер зато што су у стени направили тунел и продрли до одаје с краљевим и краљичиним саркофагом. У запису се наводи њихова изјава, која гласи: „Продрли смо унутра и нашли краљицу на одру онакву каква је била жива. Отворили смо ковчег и скинули рухо у коме су они били, а затим златни накит којим је краљева мумија била покривена. Њен замотак био је споља и изнутра позлаћен и посребрен и проткан свим врстама драгог камења. Отргли смо злато које смо нашли на узвишеној мумији овога бога, његове амулете и накит, као и рухо у коме је почивао. Поступили смо исто тако и с краљевском супругом. Све што смо нашли на њој скинули смо на сличан начин. Однели смо све оруђе што смо нашли код њих, као и посуде од злата, сребра и бронзе. Злато што смо нашли на мумијама, амулете, сав накит и рухо поделили смо на осам делова”.

У запису се после тога наводи пресуда, према којој су сви провалници имали да буду живи зазидани у опљачкану гробницу.

Калиф Осман бен Јусуф, познат као верски фанатик, хтео је почетком 13 века да разори све египатске пирамиде, па је наредио да се најпре поруши најмања. Хиљаде радника разарале су ову пирамиду пуних осам месеци. За то време утрошено је толико новца да је рад морао бити обустављен. Тако је пропала ова калифова замисао.

Енглез лорд Карневорн пронашао је 1922 године код Луксора Тутанкамонову гробницу, која је била недирнута. Идуће године, упролеће, Карневорн је изненада умро. Том приликом оживела је празноверица да се мумије старих египатских владара свете онима који су их узнемирили у њиховом вечном сну. Египатска влада је убрзо забранила даља испитивања у Тутанкамоновој гробници. Тек у јануару 1925 године супрузи лорда Карневорна пошло је за руком да добије нову концесију за испитивање гробнице.

Мале занимљивости

КАКВЕ СУ БИЛЕ КУЋЕ БРВНАРЕ?

Брвнаре су биле куће саграђене од дрвета, а прављене су само у шумским пределима. Код нас су биле распрострањене у Словенији, Хрватској, Славонији, Босни и Херцеговини, црногорским брдима, у северној Србији и источном Банату.

Најпримитивнији тип брвнаре биле су такозване покретне брвнаре. Оне су биле мале, без темеља и тавана, имале су висок и стрм кров од дасака или шиндре, на коме су били отвори за одвођење дима. Ова брвнара могла се премештати с једног места на друго. Брвнаре су иначе подизане на каменом темељу. Најстарије брвнаре имале су само једно одељење: кућу са огњиштем. Доцније су подизане шире и више брвнаре, у којима је, поред куће са огњиштем, била једна или више соба. Те брвнаре имале су двоја врата која су стајала једна према другима, а мали отвори у зидовима служили су као прозори. Уместо тавана, у њима су биле лесе над огњиштем. На тим лесама сушио се кукуруз.

Нестанком шуме у појединим крајевима, ишчезавале су и брвнаре. У нашим алпским крајевима измењен је тип брвнаре под утицајем немачких кућа.

КО ЈЕ БИО БУЦЕФАЛУС?

Буцефалус је грчка реч и значи воловска глава. Иначе, тако се звао најмилији коњ Александра Великог, коме је он, ради успомене, саградио град Букефала (Букефалос). Данас је то град Џалалпур у Индији.

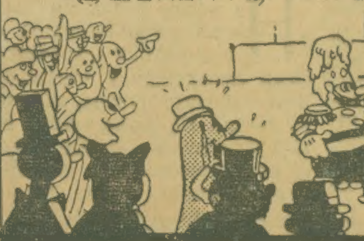
ПО ЧЕМУ ЈЕ ДОБИЛА ИМЕ БУРОВА ВОДА?

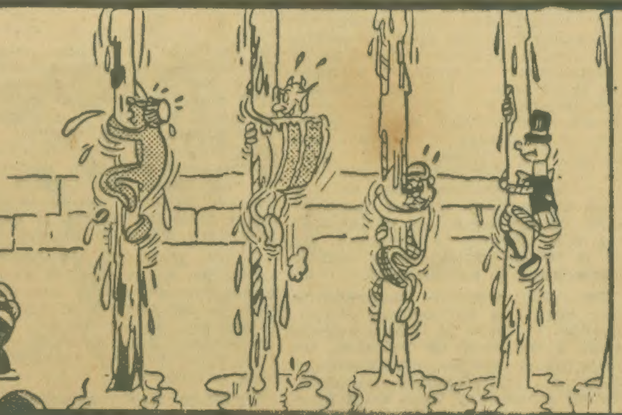
Бурова вода је безбојна течност која мирише на сирће, сладуњава и опора. Употребљава се за облоге код рана, чирева, отока и др. Тако је названа по немачком хирургу Августу Бурову (1809—1874). Бурова вода је раствор алуминијум-ацетата.

ЗЕМЉА ШЕЋЕРЛЕМА

СИЛИ СИМФОНИЈА ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

И ДРУГИ ДАН СВАКИ КАНДИДАТ ЗА МУЖА ВЕШТ К'О ВЕВЕРИЦА И ЛАК КАО СРНА, ИМАО ЈЕ ДА СЕ ШТО БРЖЕ УСПУЖА УЗ БАНДЕРУ ГЛАТКУ ОД ШЕЋЕРА ЦРНА.

А ЗАТИМ СУ КУГЛУ БАЦАЛИ ЈУНАЦИ: НАЈБОЉИ ЈЕ ОНАЈ КО НАЈДАЉЕ БАЦИ

Едисон

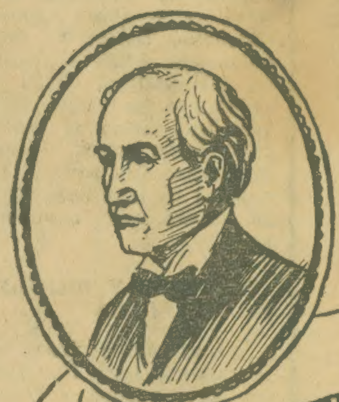
Кроз двориште, на које се већ спуштао прохладни пролећни сутон, одјекивало је уплашено дозивање: „Томе, где си? Јави се, Томе! Где ли се само изгубило то дете?"

Семјуел Едисон, надзорник једне мале стругаре, и његова жена узалудно су тражили свог петогодишњег сина Томаса, који је одмах после доручка неопажено изишао из куће и до увече још се није био вратио. Најзад, кад је ноћ већ увелико била овладала, нашли су га у амбару једног суседа како, потпуно модар од зиме, стрпљиво седи на гнезду пуном пловчијих јаја. Кад га је мајка узела у наручје, стао је да се отима и да виче: „Пусти ме! Хоћу да излежем пловчиће. Ја знам да могу да их излежем!" Сутрадан, још пре но што се сасвим разданило, побегао је од куће. Опет су га нашли на гнезду.

То је био први експеримент Томаса Алве Едисона. Предузео га је уверен у успех, са оном истом упорношћу с којом је касније у животу приступао својим многобројним опитима.

Томас је имао седам година кад се Семјуел Едисон преселио с породицом из Милана, у држави Охајо, где је малишан био рођен, у Порт Хјурон. Ту је Едисон почео своје школовање, које није дуго трајало. Наиме, два месеца после почетка школске године учитељ је позвао његову мајку и рекао јој: „Жао ми је што вам то морам рећи, али ваш син је најгори ученик у разреду. Он једноставно не жели да учи". „То је немогућно, — одговорила је она. — Том је паметан дечак. Ипак, у школу га више нећу слати. Сама ћу га подучавати".

Ни ново школовање није дуго трајало. Чим је малишан научио да чита и пише, мајка га је пустила да сам себи бира лектиру и да учи само оно што га занима. Њени педагошки методи показали су се као потпуно правилни. Пре но што је напунио десету годину, дечак је већ био прочитао готово све најпознатије и најбоље књиге из области природних наука. Али, он није само читао. Од подрума мале фармерске куће у којој су становали начинио је праву физичку и хемиску лабораторију. И ту, међу стотинама боца с хемикалијама, разним батеријама и апаратима које је сам начинио, проводио је не само дане, већ често и ноћи. Међутим, за „лабораторију" и за нове књиге био је потребан новац. Едисон, коме је „већ" било дванаест година, знао је да их не може тражити од оца, који је имао да издржава породицу од осам чланова. Дечак је ову тешкоћу сам решио: успео је да од железничке компаније добије дозволу да у локалном возу који је саобраћао између Порт Хјурона и Детроита продаје новине, воће и шећерлеме.

Предузимљиви и живахни дечак постао је омиљен међу железничарима на прузи од Хјурона до Детроита, тако да су му ускоро дозволили да у један теретни вагон смести своју покретну хемиску лабораторију. Једног дана у Едисоновом вагону пала је на под боца с неком запаљивом течношћу. Зачас је цео вагон био у пламену. То је истовремено био крај његове каријере на прузи Порт Хјурон — Детроит и почетак новог живота, који је био „разнолик" као живот каквог пустолова, а напоран као живот роба на галији.

Још док је био продавац новина, Едисон је једном приликом спасао од дављења трогодишњег сина неког телеграфисте. Да би му се на неки начин одужио, телеграфиста му је понудио да га научи телеграфији. И не слутећи да ће му то ускоро постати занимање, Едисон је прихватио понуду и ускоро је у слању и примању телеграфских извештаја био вештији од свог учитеља. Његова вештина изненађивала је утолико више што је он био — глув. Наиме, једном је Едисон покушао да ускочи у воз који је већ био пошао и кондуктер, желећи да му помогне, дочепао га је за уши и увукао га у вагон. Едисонови слушни нерви били су том приликом заувек оштећени. Поруке и извештаје који су стизали путем телеграфа он није могао да чује, али их је ипак хватао брже од осталих јер их је „слушао" прстима, то јест врховима прстију осећао је треперење телеграфског пријемника.

Али, Едисон није дуго остао телеграфиста. Кад је једног дана — тада је био запослен код железничке компаније Вестерн Јунион у Мемфису — показао директору пројект апарата помоћу кога би се преко једне жице истовремено могле слати две поруке у супротним правцима, отказали су му службу.

„Слушај, Едисоне, — рекао му је директор. — Свака будала зна да се преко једне жице може слати само једна порука. Нама је потребан савестан службеник, а не сањалица као што си ти".

Неколико година касније Едисон је доказао да је био у праву. Он је пронашао не само дуплекс-метод, помоћу кога се истовремено преко једне жице могу у супротним правцима слати две поруке, већ и диплекс — слање две поруке у истом правцу. Семјуел Морзе је, бесумње, творац телеграфије. Али, Едисон је унео толико корисних новина у његов проналазак да би и сам Морзе једва препознао своје дело. Исти је случај и с телефоном, проналаском Александра Бела.

Но, много значајнији од ових радова су Едисонови само стални проналасци: фонограф, из кога се касније развио грамофон, електрична сијалица и кинематограф. Проналазак фонографа донео му је прве ловорике и о њему се почело причати као о „чаробњаку из Менло Парка". Наиме, у Менло Парку, недалеко од Њујорка, Едисон је био саградио себи лабораторију и стан, где је живео са својом породицом.

„Никад ниједан човек није напорније радио да би постао чаробњак", рекао је једном касније његов син Чарлс. А сам Едисон, кад су га једном запитали у чему се састоји тајна његовог успеха, одговорио је да би његов успех изражен у процентима изгледао овако: два процента инспирације, а деведесет и осам процената зноја. И заиста, заокупљен каквим новим проблемом Едисон је заборављао све остало. Био је у стању да ради пет дана и пет ноћи а да за то време спава само по петнаест минута у двадесет и четири часа.

Три године радио је Едисон на проналаску електричне сијалице и 4 септембра 1882 године први пут је електрична светлост разбила таму њујоршких улица и домова.

Проналазак се ређао за проналаском. Дечја играчка „точак живота" — један покретни круг на коме је било нацртано неколико слика које су се приликом окретања сливале у једну и давале утисак као да се крећу — дала је Едисону идеју за кинематограф.

Тако је све до последњих дана Едисон неуморно радио. А резултат тога рада је 1097 проналазака пријављених америчком уреду за патенте.

У ноћи 19 октобра 1931 године у читавој Америци погасиле су се све електричне светлости. Тиме је Америка одала пошту проналазачу електричне сијалице, који је дан раније преминуо у осамдесет и четвртој години.

На његовом погребу неки репортер запитао је једног од његових сарадника да ли је Едисон веровао у загробни живот.

„Не сећам се да ми је о томе икад говорио, — одговорио је овај, — али, ако он постоји, будите сигурни да ће Едисон веома брзо наћи начин да нам се оданде јави".

СТРАНЕ РЕЧИ
у нашем језику

Као и у језицима других народа, и у нашем има пуно страних речи. Оне су у нашу средину продирале на разне начине. Пре свега непосредним додиром с другим народима, или пак под њиховим културним утицајем. Код нас су грчке, турске, арапске, персиске и мађарске речи углавном резултат непосредног додира, а латинске и француске културног утицаја тих народа. За грчке, немачке и италијанске речи можемо рећи да су уношене једнаком мером и на један и на други начин. Грчке и турске речи примили смо у старо доба, а француске и немачке касније. Арапске и персиске речи ушле су у наш језик углавном посредством Турака.

Природно је да је број турских речи већи у оним крајевима у којима је турски утицај дуже трајао, а то су Србија, Македонија и Босна; све је слабији идући на север, да би у Словенији готово ишчезао. Међутим, проценат немачких и мађарских речи већи је у северним крајевима наше земље, а италијанских у Далмацији.

За велики број страних речи знамо одакле потичу, али за добар део то не знамо, па многи чак мисле да то и нису речи из туђег језика. Даћемо вам овде близу стотину страних речи које су се код нас одомаћиле. Оне потичу из девет разних језика. За већину њих вероватно нисте знали да су стране, а поготову нисте знали из ког језика су нам дошле.

Турске речи: алка, алат (црвенкаст коњ), бакар, барабар, башта, бунар, буџа, бургија, дорат, долап, ђон, ђубре, ћидо, ексер, кичма, калкан (зид), калфа, левента, мајмун, памук, папуче, пекмез, пиринач, пешкир, патлиџан, самар, сарма, ћилибар, ћилим, ћорав, ћошак, ћата, чарка, чекић, чакшире, чаршав, чарапа, челик, фитиљ.

Арапске речи: алат (справе за рад), апс, алкохол, бакалница, зејтин, зорт, магаза, маказе, мусака, сарач, шатор, шамија.

Грчке речи: буклија, друм, калдрма (дословно: леп пут), каранфил, пасуљ, патос.

Персиске речи: амбар, бар (барем), буђ, киван, чобанин, чорба, чаршија, чирак, шира.

Мађарске речи: алас, варош, битанга, ђинђува, палачинка, шор (улица), шамар.

Немачке речи: лумповати, роштиљ, штап, шанац, шоља.

Италијанске речи: боца, канап, качкаваљ, ризик, цокула.

Француске речи: панталоне, леја (од „алеја"), фијакер.

Латинске речи: бања, бетон (од речи „битумен"), орман, уље, сапун, ципела.

Признаћете да никад не бисте ни помислили да су, например, речи: мајмун, ђубре и пекмез турски изрази, да су орман и ципела латинског порекла, а да је качкаваљ италијанска реч.

Игре
НАЈСТАРИЈА ЗАБАВА

Игре су једна од најстаријих и најраширенијих забава помоћу којих су људи налазили израза својим расположењима. Облик игара није свуда једнак; има их разноврсних, што зависи од многих чинилаца.

Познато је да су стари народи јако ценили игре. Тако су стари Грци настојали да игром култивишу тело. Прича се да су Атињани искоришћавали добре играче у разне сврхе. Тако су једном послали неког Аристовена, професионалног играча, као посланика на двор Филипа Македонског, јер је Филип био ожењен неком Ларисејом, професионалном играчицом, па су Атињани тиме хтели да створе што боље дипломатске односе.

У Средњем веку, због притиска цркве, није се тако много играло, а неке папе бацале су анатему на игру и играче. Појавом Ренесансе обнављају се игре, јер је Ренесанса желела да обнови све што је могла из античких времена. У Средњем веку почеле су да се развијају и народне игре. Из тих првих времена познате су гавота и менует код Француза, валцер код Немаца, полка код Чеха, тарантела код Италијана, болеро, сарабанда, сегедиља, фандано код Шпанаца итд. Познато је да су игре и код нас у Средњем веку биле развијене, а данас их има веома много под разним именима.

Поред народних, постоје и уметничке игре, које су почеле балетом. Балет је негован нарочито на француским и италијанским дворовима. Прича се да је први балет изведен 1489 године на двору миланског војводе Галеаца Сфорце. Тај први балет имао је за мотив легенду о Аргонаутима. Али, балет је уметнички облик добио тек у Француској за време Ришељеа (1586—1642). Жорж Новер (1727—1810) створио је од балета самосталну уметност. Балет се и даље развијао, док коначно није препорођен у овом веку под утицајем Ане Павлове и Њижинског.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

АТОМСКА ЕЛЕКТРИЧНА БАТЕРИЈА

Недавно је остварен још један сан научника нашег столећа: атомска енергија претворена је у електричну струју! Све доскора ослобађање нуклеарне енергије стварало је велику топлоту, која, углавном, ничему није користила. Штавише, потребне су биле огромне количине воде да би се ова топлота отстранила. У САД читаве реке отичу носећи загрејану воду, која се улудо просипа. Енглези су били први који су се користили „атомским" загревањем. У фабрикама града Харвела они су овако добијену топлу воду спровели по кућама и радионицама, чиме су постигли прилично уштеде. Нешто доцније Американци су искористили атомско загревање као покретачку енергију код подморнице „Наутилус". Најзад, у САД постигнут је још један успех: створен је атомски извор електричне струје, који је у суштини исто што и електрична централа, само што је атомска „централа" несравњиво једноставнија. Ова атомска електрична батерија сасвим је мала, као каква играчка, а моћи ће да светли двадесет година.

ДА ЗНА И САМ БИ СЕ СМЕЈАО

Мегависос, сатрап и намесник Персије, посети Апелеса, славног грчког сликара из времена Александра Великог. Дошао је у радионицу баш кад је Апелес сликао.

Наоружани војници Мегависосови блистали су у злату. Апелесови ученици посматрали су намесника с дивљењем, али кад он поче говорити о сликарству они стадоше да се смеју.

— Не говори више о томе! — шапну му сликар. — Видиш ли да ти се ученици смеју. Да знаш шта говориш и сам би се смејао.

КАКВИ СУ ЗЛОЋУДНИ ЉУДИ

Да змија окуси од њега
отровала би се.
Да му ко длаку од бркова
попије, отровао би се.

ЛОВ НА КРОКОДИЛЕ

Бријан Дампстер, син једног баштована из околине града Дирбана, у Јужној Африци, постао је први професионални и прослављени ловац на крокодиле. Он је знао колико се скупо плаћају крокодилске коже, а живео је у граду удаљеном свега око 100 километара од реке Замбези, која је била препуна крокодила. Кад му је било 20 година, он је првипут пошао у лов на те опасне гмизавце.

Поневши најнужнију опрему: шатор, мали моторни чамац, један карабин и храну за више дана, он и два урођеника кренули су према дивљим обалама реке Замбези. Већ издалека могли су да посматрају кривудави ток велике реке која се пробијала кроз бујну вегетацију. На обали су се видела дугачка тела зеленкасте и мркоцрвене боје како у групама од пет или шест непомично леже на сунцу.

Пошто су се добро одморили, Дампстер и његови људи пошли су већ сутрадан у лов. Изабрали су једну групу од десет великих крокодила и, низ ветар, лагано кренули према њима, кријући се по неравном терену. Једва су им били пришли на 200 метара, кад изненадно, као по команди, свих десет крокодила скочише у воду. Тог и следећих неколико дана они су узалудно покушавали да приђу крокодилима ближе од 200 метара. Сваки пут су се ти огромни гуштери муњевитом брзином бацали у воду. С те удаљености било је немогућно гађати, јер, да би се убио крокодил, треба га погодити у главу, мало изнад ока.

Једног дана, кад је опет био на 200 метара од групе крокодила, млади ловац погледа кроз доглед и тада спази ко чува стражу крокодилима и ко их опомиње кад им опасност прети. Биле су то птице — једна врста афричке звиждовке — које су непрестано летеле и скакутале око животиња. Оне и крокодили уствари су нераздвојни. Биле су њихови авиони-извиђачи, који су им указивали на непријатеља чим би однекуд наишао. Блискост птица и крокодила била је невероватна: оне су без страха улазиле и излазиле из огромних разјапљених чељусти тих немани, где су кљуцале преостале комадиће меса који су се задржавали између огромних зуба.

Следећих дана, Дампстерова екипа јасно је установила да сваки крокодил има у служби један пар звиждовки, које му, у накнаду за храну, чисте зубе и чувају стражу. Требало је, дакле, преварити звиждовке да би се дошло до њихових господара. Они су то и покушали једног дана на тај начин што су извршили напад с воде, у чамцу потпуно покривеном грањем да би био што мање упадљив. Покушај није успео. Птице су на време откриле њихове намере и опоменуле крокодиле.

Управо када се, разочаран неуспехом, спремао за повратак, младом ловцу пала је на памет мисао како би могао доскочити крокодилима. Шетајући по месечини дуж обале Замбезија и посматрајући крокодиле како немарно плове по води, одлучио је да покуша лов ноћу, кад птице нису на стражи. План је убрзо био готов и он је са своја два пратиоца пошао да још једном окуша срећу. Да би му руке биле слободне, везао је електричну лампу себи на чело.

Кад су на неких сто метара отстојања опазили прву животињу, јурнули су на њу пуном брзином. Пошто су јој се сасвим приближили, ловац упали лампу на челу. Крокодил је био пред њима, као хипнотисан и збуњен у снопу светлости. Из непосредне близине Дампстер је гађао

тачно изнад десног ока. Погођен у мозак, крокодил се само изврнуо. За непуна три часа они су уловили четири животиње.

Занесен тим првим успехом, млади ловац одлучи да пођу на починак тек пошто улове и петог крокодила. Убрзо су спазили два црвена ока и потерали чамац у том правцу. Али, тек што су одмакли тридесетак метара, нешто је изненадно, као циновском руком, издигло чамац у ваздух. На слабој месечини пред њима се указа огроман хипопотам (нилски коњ). Разјарена животиња још једном јурну према чамцу не дајући им времена да се приберу. Овог пута сва тројица пала су у воду, док је хипопотам ломио чамац. С тешком муком спасла су се двојица. Једног урођеника нису више нашли.

На обали, Дампстер је закључио да крокодиле дању чувају птице, а ноћу хипопотами. Али, он је био упоран. У Ливингстону је купио нову опрему и узео у службу једног урођеника који је нарочито добро познавао она места на реци где је крокодила било највише.

Поново су пошли уз Замбези и убрзо се нашли на неком речном језеру које је било дугачко и широко по један километар. Призор је био страшан: језеро је изгледало као каква сивозелена, кужна баруштина, пуна опуштених тела највећих и најнаказнијих крокодила.

Птице су летеле над својим страшним господарима, или спокојно стајале на њима. Ни овде се, дакле, није могло ловити дању. Сачекали су да падне ноћ. Ако је дању призор био страшан, ноћу је био још много гори. При слабој месечевој светлости ловци су свуда око себе, у недоглед, видели гомиле дугачких љускавих тела која су вирила из прљаве воде, док су стотине очију светлуцале црвеном светлошћу.

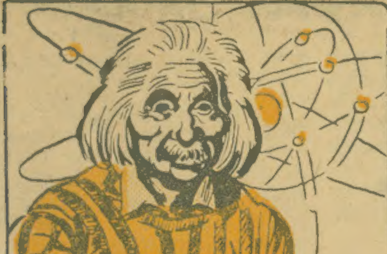
Употребили су исту тактику: јуриш чамцем на животињу, с лампом на челу, а пуцало се из непосредне близине. Али, крокодила је било толико да су сваког тренутка могли да преврну чамац и гурну ловце у сигурну смрт. Те вечери су за непуна два часа уловили 24 крокодила од четири до шест метара дужине.

Сутрадан, после изванредног лова који би се тешко могао поновити, млади ловац посматрао је како шест хипопотама излазе на површину. Тада му је пало на памет да би хипопотами могли да послуже као мамац за лов на крокодиле. Брзо је са својим људима сео у чамац и пошао према тим огромним животињама. Кад им се приближио, један мужјак одвојио се од групе и дао у потеру за чамцем. Једним хицем Дампстер га је на месту убио. Мртво циновско тело расекли су на три комада и поставили на обалу као мамце за крокодиле.

Када је пала ноћ, ловац се с карабином у руци сакрио у шипражје поред једног мамца. Убрзо је имао шта да види: око двадесет крокодила стајало је у реду пред месом хипопотама. Владала је готово војничка дисциплина... Чим би се један крокодил заситио, уступао би место оном иза себе, док су остали и даље стрпљиво чекали. Кад је ловац први пут опалио и убио једну животињу, остале су брзо поскакале у воду, али су се ускоро поново вратиле, јер их је свеже месо мамило. Поново су се сврстале у ред. То се поновило петнаест пута... Најзад је млади Дампстер открио како треба ловити крокодиле!

Пошто је шест месеци провео на реци Замбези, Бријан Дампстер вратио се у Дирбан носећи 300 крокодилских кожа — читаво богатство. После тога није се више дуго задржавао у граду. Стално се враћао на реку Замбези и постао први професионални **ловац на крокодиле.**

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

ВЕРОВАЛИ или не...

ДВОБОЈ ТОПОВИМА

Пре двадесет година два перуанаска официра одржала су у Лими двобој топовима. Топови су били постављени на растојању од 800 метара. Било је уговорено да сваки дуелант има право да испали само један метак. Двобој је прошао без жртава, јер ниједан од њих није успео да погоди свог противника.

РЕКОРДЕР У ПИЈЕЊУ ПИВА

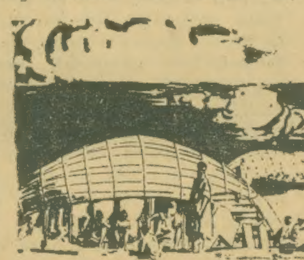
Четири литра пива пио је свакога дана Пол Парнер из Јоркшира, у Енглеској, и то пуне 64 године.

„ЈЕДНООКИ“ ПЕСНИК

Велики енглески песник Роберт Браунинг (1818—1889) био је кратковид на лево, а далековид на десно око. Он није носио наочари, већ је док је читао жмурио на једно, а за време шетње на друго око.

КУЋЕ У ОБЛИКУ ЧАМЦА

За време једне поплаве 1353 године река Нигер излила се из свог корита и порушила све зграде у насељу племена Сорнхај, које живи у Француској Западној Африци. Урођеници су остали без крова над

главом и да би, док не сазидају нове куће, ипак имали какав заклон, извукли су своје чамце на суво, изврнули их и испод њих се настанили. Од тог времена у племену Сорнхај све куће се граде у облику изврнутих чамаца.

ИЗГУБЉЕН ПРЕ НО ШТО ЈЕ САЗИДАН

„Хотел де Сили“, једна од знаменитости Париза, био је изгубљен на картама још пре но што је сазидан. Познати француски финансијер Туар одиграо је с француским чуварем државне благајне Жаном Абером једну партију карата о којој се касније причало по читавој Француској. Наиме. Абер је као залогу у игри означио своју жену, а Туар је обећао да ће, ако изгуби, сазидати своме противнику једну палату. Туар је изгубио игру и, држећи се свог обећања, одмах је почео да зида палату, коју је 1624 године предао добитнику.

„ОБРИЈАНИ“ СПОМЕНИК

У Хастингсу, у Енглеској, био је пре Првог светског рата постављен споменик Виљему Освајачу. На том споменику Виљем Освајач био је претстављен као средњовековни ратник с густом брадом. Међутим, пре две деценије Енглеско историско друштво утврдило је да Виљем Освајач уопште није носио браду. Због тога је један уметник длетом и чекићем „обријао“ камену браду Виљема Освајача.

НЕОБИЧНА САХРАНА

Једног топлог мајског јутра 1952 године кроз град Шлос Готорп у Шлезвиг-Холштајну прошла је необична погребна поворка. У мртвачким колима налазио се леш четрнаестогодишње девојчице која је умрла пре — 2.000 година! За колима, наравно, није ишла родбина, јер је и она давно поумирала. Но, то не значи да није било света. Радознала гомила грађана тискала се за колима, а још више их је стајало на плочницима с обе стране улице. На челу поворке корачао је конзерватор градског музеја. Он је, супротно обичајима у оваквим приликама, био веома расположен. А имао је и зашто, јер ће музејска збирка мумија добити још један занимљив примерак. Све у свему, такав спровод у Шлезвиг-Холштајну још нико живи дотле није био видео.

У близини Шлос Готорпа, недалеко од данске границе, налази се једно тресетиште. Из њега су и досад вађени лешеви давно умрлих људи, који су претстављали драгоцен извор нових сазнања за историчаре. Но, за науку није важно једино то да је откривено тело човека који је живео пре хиљаду или две хиљаде година, већ и да ли је оно довољно очувано да омогући подробније испитивање. Тресетиште у Шлезвиг-Холштајну, захваљујући својим нарочитим својствима, дало је досад више драгоцених примерака који се не би одржали у другим условима. Али, откриће из 1952 године значајније је од свих досадашњих.

За упознавање далеке историје, нарочиту вредност имају сачувани комади одела, јер је одело најбоље средство за утврђивање степена цивилизације једног друштва. **Проналасци у тресетиштима имају утолико већу вредност што се** у много случајева наилази на прилично очувану одећу. Но, незгода је у томе што ова ископавања не врше стручњаци, у научне сврхе, већ разни предузимачи који ваде тресет у циљу трговине. Радници, својом непажњом, често уништавају занимљиве реткости, или их предају у таквом стању да науци више нису ни од какве користи.

Деветнаестог маја 1952 није се тако догодило. Копајући, радници су наишли на један добро очуван људски леш. Одмах је обавештен најближи музеј и стручњаци су дошли да наставе рад.

За овакве посмртне остатке некадашњих људи није заинтересована само једна наука. Зато је неопходно да они задрже баш онакав положај какав су имали у земљи. Однос између руку, ногу и главе, положај одеће, предмети на мумији или у њеној близини, отстојање између тих предмета — све се то подробно проучава и на основу добијених резултата доносе се закључци.

Испитујући наслаге тресета, научници су утврдили да се особа нађена 19 маја удавила на том месту пре 2.000 година, док се ту још простирала мочвара. По облику главе утврђено је да је она припадала нордиској раси, а према степену окоштавања закључено је да је девојчици било четрнаест година. Вунена хаљина нађена на њој била је делимично добро очувана, што ће бити од велике користи за науку. Захваљујући овом проналаску, она је учинила један корак даље на путу бољег упознавања састава организма, степена цивилизације и обичаја далеких предака данашњих становника **овог дела Европе.**

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старог приповедача.

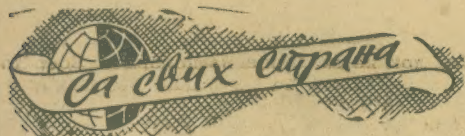
Он се родио 1852 године у Шибенику. Учитељску школу свршио је у Задру, а затим је учитељевао неколико година по српским селима у северној Далмацији. Учествовао је у два устанка: у херцеговачком 1875 и бокељском 1881 године. После бокељског устанка склонио се у Црну Гору, где је био наставник у гимназији, а после надзорник основних школа. Године 1887 прешао је у Србију, где је, с малим прекидима, остао до смрти као наставник у средњим школама и радећи друге послове. Али увек се, поред тога, бавио књижевношћу. Умро је у Београду 1908 године.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Сам се упутио у књижевност. Знао је италијански и француски. Ревносно је пратио многе појаве у књижевности писаној на та два језика. Његови књижевни покушаји почињу од 1873 године. Написао је велик број приповедака. Многе су скупљене и објављене у збиркама. Тако су изишле збирке: „Из Црне Горе и Приморја“, „Из приморског живота“, „Из београдског живота“, „Са Јадрана“, „Из разнијех крајева“, „С мора и планине“ итд. Он је написао и две драме: „Завјет“ и „На слави“, два романа: „Ускок“ и „Бакоња фра-Брне“, затим аутобиографске „Биљешке једног писца“, неколико путописа из Француске, Алжира, Леванта и са Северног Мора; преводио је Молијера, Золу и Мопасана. Он претставља у српској књижевности модерни европски реализам, позитиван, доследан и нелиричан. Он је имао оштро посматрачко око, стил му је књижеван, без фразе — класичан у добром смислу речи. Његов роман „Бакоња фра-Брне“ спада у најбоље српске романе.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Симо Матавуљ)

ПУПАВКА

У црногоричким шумама Горског Котара расте у лето и у јесен гљива коју тамо називају белом пупавком (Amanita phalloides Bull). Она се развија међу својим сродницима. За многе животиње није опасна, али је за човека веома јак отров. Нема нарочит мирис и укус, па је људи често бркају с другим гљивама и беру кад и оне које су им познате као добре за јело. Пупавка је висока 10 до 15 сантиметара. Има бео струк, који је на дну задебљао, а на врху бео шеширић. По том задебљању при корену пупавке се највише и разликују од других печурака. Од њих се разликују и по томе што им је боја готово стално бела, док многе друге гљиве мењају боју.

УМЕСТО МАЈКЕ...

Грегорац је мала риба која припада групи кошљориба. Она је сродна смуђу и гргечу. Има три јаке бодље на леђном перају, а цело тело покривено јој је коштаним плочама. Постоји више врста грегорца. Неке живе у мору, где мужјаци граде гнездо од коренчића и водених биљака. Гнездо је велико као лешник. У њ полаже јаја више женки. Мужјак брижљиво чува јаја и младе кад се излегу. Слатководни грегорац живи код нас у водама дунавског слива и у неким рекама у Далмацији.

ЈАРЕБИЦЕ НИСУ ШТЕТНЕ ЗА УСЕВЕ

Често се приликом убијања разних птица штеточина уништавају и јаребице, јер се сматра да и оне наносе штету усевима. Међутим, стручњаци су, прегледајући желудац јаребице, установили да главну храну јаребице сачињавају: глисте, пужеви, гусенице, као и семенке некорисних пољских трава. Ако јаребице и поједу неко зрно, то је обично оно које се нађе на тлу. Јата јаребица не наваљују на усправно зрело класје.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗАШТО СЕ МУЗИЧКА ШКОЛА НАЗИВА КОНЗЕРВАТОРИЈУМ?

У раније доба конзерваторијуми су били установе где су примана и васпитавана деца која су била музички обдарена. Прва таква школа основана је у Напуљу 1537 године. Доцније су по томе све школе у којима су деца учила музику назване конзерваторијумима.

МАЛИ АУТОМОБИЛИ И У АМЕРИЦИ

И у Америци је почела продаја малих аутомобила с мотором од четири цилиндра и 42 коњске снаге јачине. Они могу да развију брзину од 128 километара на час. Кола имају напред два удобна седишта, а у задњем делу могу се понети ствари. Ови аутомобили израђују су у Енглеској, где је њихова производња јевтинија него у САД. Рачуна се да ће кола имати добру прођу у Америци, јер су врло погодна за мање породице.

НАОЧАРИ ЗА ПЛАСТИЧНИ ФИЛМ

Наочари које се употребљавају за гледање пластичног филма направљене су од целулоида. Лево „стакло“ је зелено, а десно црвено. Ове наочари потребне су за гледање пластичног филма да би се добио утисак беле и црне боје, пошто је сам филм обојен црвено-зеленом бојом. На основу принципа сливања боја које се допуњују, омогућава се ефекат пластике, тако да гледалац посматрајући слику и догађаје на њој види све у три димензије.

ШТА ЈЕ ПРЕ ОЗНАЧАВАЛА РЕЧ ХОТЕЛ?

Реч хотел долази од латинске речи хоспитале, а ова је, опет, постала од речи хоспес, што значи домаћин, угоститељ. Хоспиталима су некад називане раскошне палате француских племића. Доцније су се овим именом називале и зграде у којима су била надлештва, док се најзад тим именом нису почеле називати зграде у којима су путници поред хране могли да добију и преноћиште.

НОВ НАЧИН ПРОДАЈЕ АУТОМОБИЛА

Фабрике аутомобила у САД довијају се на све могуће начине не би ли продале што више својих производа. Недавно је једна од њих увела нов начин продаје. Наиме, на разним местима у граду постављене су нарочите табле. Притиском на одговарајућу дугмад, купац може добити све податке о колима која жели да купи: цену, услове плаћања, техничке податке итд. На самој табли може се попунити и поруџбина и аутомобил ће за кратко време бити упућен купцу.

ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА — МАТЕРИЈА БУДУЋНОСТИ

Стручњаци сматрају да ће пластичне материје постепено потиснути из употребе дрво, а понегде чак и челик. Док су се 1940 године пластичне материје употребљавале за израду само неколико предмета, данас се не може ни набројати чему оне све служе. По мишљењу стручњака, 1960 године њихова употреба биће двапут већа него што је данас. Од њих ће се израђивати столице, столови, ормани и други делови намештаја, као и многобројни предмети за домаћинство. Ни најбујнија машта, како они кажу, не би могла предвидети све облике употребе, пластичних материја у будућности.

ПОКУШАЈИ ЛЕЧЕЊА АСТМЕ ХЛАЂЕЊЕМ

Још 1950 године италијански лекар др Оринио препоручивао је као лек против астме нагло хлађење спољашњег уха. Два америчка лекара, на основу овога, једноставно су болесницима од астме стављали у спољни канал ушију вату натопљену етром, која је ту стајала пет до седам минута. Они тврде да су у случају бронхијалне астме постигли добре резултате, док су код срчане астме резултати били слабији. Испитивања су у току.

ПУТОВАЊЕ НА КРЕДИТ

Нека америчка предузећа за ваздушни саобраћај увела су једну олакшицу за дужа, нарочито прекоокеанска, путовања. Поред тога што је цена карата нешто снижена, оне се могу добити код свих њихових агенција и на двадесетомесечну отплату. Верује се да ће се на овај начин знатно повећати број путника.

КО ЈЕ ПРОНАШАО ШЕЋЕР У ШЕЋЕРНОЈ РЕПИ?

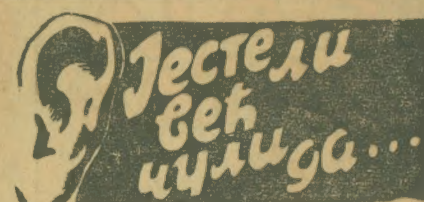
Шећер у шећерној репи пронашао је Немац Марграф године 1747. Требало је да прође пуних педесет годинa док је подигнута прва фабрика шећера. Њу је основао Немац Ахард 1801 године у Горњој Шлеској. Шећерна репа садржи око 14 до 20 отсто шећера. У почетку су се добијала свега два до три процента, године 1840 из исте количине добијало се око пет процената. Доцније, усавршавањем механизације, проценат добијања шећера стално се повећавао.

ЉУДИ СУ ПУШИЛИ И КАД НИСУ ЗНАЛИ ЗА ДУВАН

Некад се сматрало да је дуван растао и на европском тлу, то јест пре него што је пренет из Америке. То се мислило на основу тога што су у неким европским преисториским налазиштима нађене луле. Али, ти људи нису пушили онај прави дуван, него разне траве, као код нас бунику, а у Азији индиску конопљу итд. Заправо, биљка правог дувана је пореклом из Америке.

ЛЕК ПРОТИВ ВИСОКОГ КРВНОГ ПРИТИСКА

Једно фармацеутско предузеће пустило је у продају нов лек против високог крвног притиска. Лек се добија из једне тропске биљке, а има и ту добру страну што делује и на смирење болесника. Зове се резерпин и већ се употребљава у Западној Немачкој и Швајцарској.

...као и ваздух, и сунчана светлост врши притисак на земљу. Тај притисак износи 0,7 милиграма на један квадратни метар земљине површине. Укупан притисак светлости на земљу износи 300 милиона килограма.

...слепи миш је једини сисар који лети.

...камила, коју често називају пустињском лађом, никако не подноси воду. Кад гоничи хоће да је окупају, они је претходно вежу да им не би побегла и тек тада је уводе у море.

...продавање новина на улици, преко уличних продаваца, уведено је у Енглеској тек 1888 године. Сматра се да је Енглеска прва земља у којој су новине продаване на улици.

...у Мексику расте короцо-палма чије стабло, уместо биљног сока, лучи вино које се по јачини и укусу не разликује од вина исцеђеног из грожђа.

...први роман у наставцима појавио се у једном париском листу 16 јуна 1836 године.

...према једној статистици у свету се сваког дана потроши око 4 милијарде шибица. При томе изгори приближно 800.000 кубних метара дрва и 42.000 килограма фосфора.

...у почетку су Римљани под Африком подразумевали само област у околини Картагине. Арабљани још и данас називају ту област Ифрикија.

...некад је у Египту био обичај да се деца не умивају све док не напуне шест година.

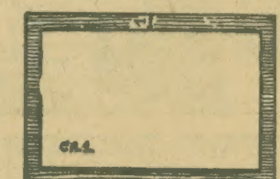
...Никола Тесла бавио се у слободним часовима књижевношћу. У сарадњи са америчким песником Робертом Џонсоном, Тесла је превео на енглески више песама Јована Јовановића-Змаја.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

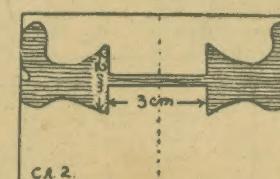

КАКО ДА СЕ ИЗВУКУ ЦИПЕЛЕ

Узми употребљену дописну карту или парче хартије исте величине и дебљине, па из ње исеци унутрашњи део, тако да остану само ивице у ширини од једног сантиметра. Тада ће то изгледати као оквир сличан слици број 1.

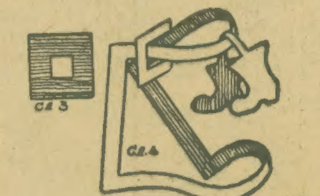
Исечак пресавиј тачно напола, па на једној половини нацртај ципелу, која је у горњем делу широка два сантиметра, а одатле петљу од једног и по сантиметра. Обрежи тај цртеж секући обе половине исечка и добићеш пар ципела спојених дугачком петљом, као на слици број два.

Изрежи сада још један мали четвртаст оквир, са четвртастом рупом у средини, која мора бити нешто мало шира од једног сантиметра, то јест шира од стране великог оквира. Како тај оквир изгледа видећеш на слици број 3.

Та три дела обоји тушем или неком бојом, па онда једну дужу страну великог оквира пажљиво савиј, али тако да се не преломи, и тај савијутак увуци у мали оквир, а кроз кривину савијутка окачи ципеле, све као на слици број 4.

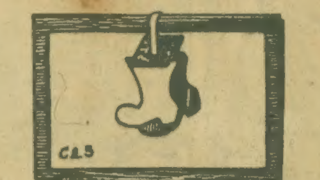
После тога мали оквир приљуби уз ципеле, па велики оквир пажљиво исправи и удеси да ципеле висе у средини и да све изгледа као на слици број 5.

Кад је све готово, онда то покажи друговима и питај их:

— Ко може да скине ципеле са оквира?

Дуго ће се они мучити пре но што се сете да оквир треба опет пресавити, па намаћи мали оквир на савијутак и кроз круг савијутка извући ципеле.

ГДЕ СЕ КРИЈЕ ПОГРЕШКА

Ђорђе је са сестром стајао испод старе тврђаве и слушао како на торњу избија сат. Било је шест сати, па је сат шест пута искуцао. Док је сат избијао, Ђорђе је гледао у свој ручни часовник.

— Требало је тридесет секунди да сат на торњу шест пута искуца!

Сестра је запитала:

— А колико ће секунди бити потребно па да сат искуца дванаест пута?

— Шездесет секунди! — одговорио је Ђорђе.

Ђорђе није био у праву. Зашто?

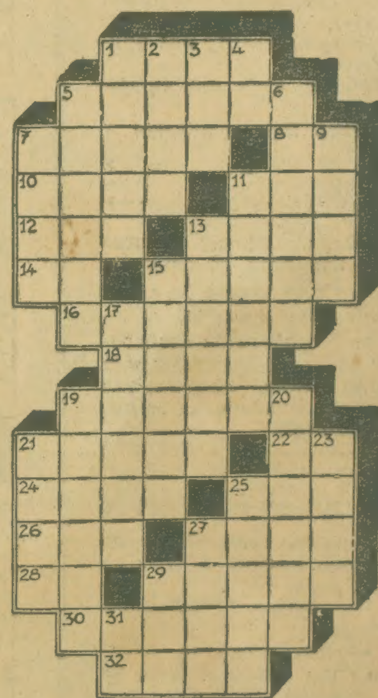

Ко не зна ми ћемо му рећи. Да сат откуца дванаест пута потребно је 66 секунди, јер између шестог и седмог откуцаја прође такође шест секунди, које Ђорђе није урачунао.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) стратегиски важна тачка; 5) потсмешљив књижевни састав; 7) алгебарски израз; 8) предлог; 10) свеза; 11) део женске одеће; 12) град у Француској; 13) географски појам; 14) лична заменица; 15) начин опхођења; 16) стилска фигура; 18) оштар акценат; 19) огледни примерак неке робе; 21) изразито тешко стање у току акутне болести; 22) првак; 24) назив за немуслиманске поданике у бившој турској царевини; 25) узвик; 26) турска титула; 27) летопис; 28) лична заменица; 29) сума новца; 30) држава у САД; 32) агрегатно стање воде.

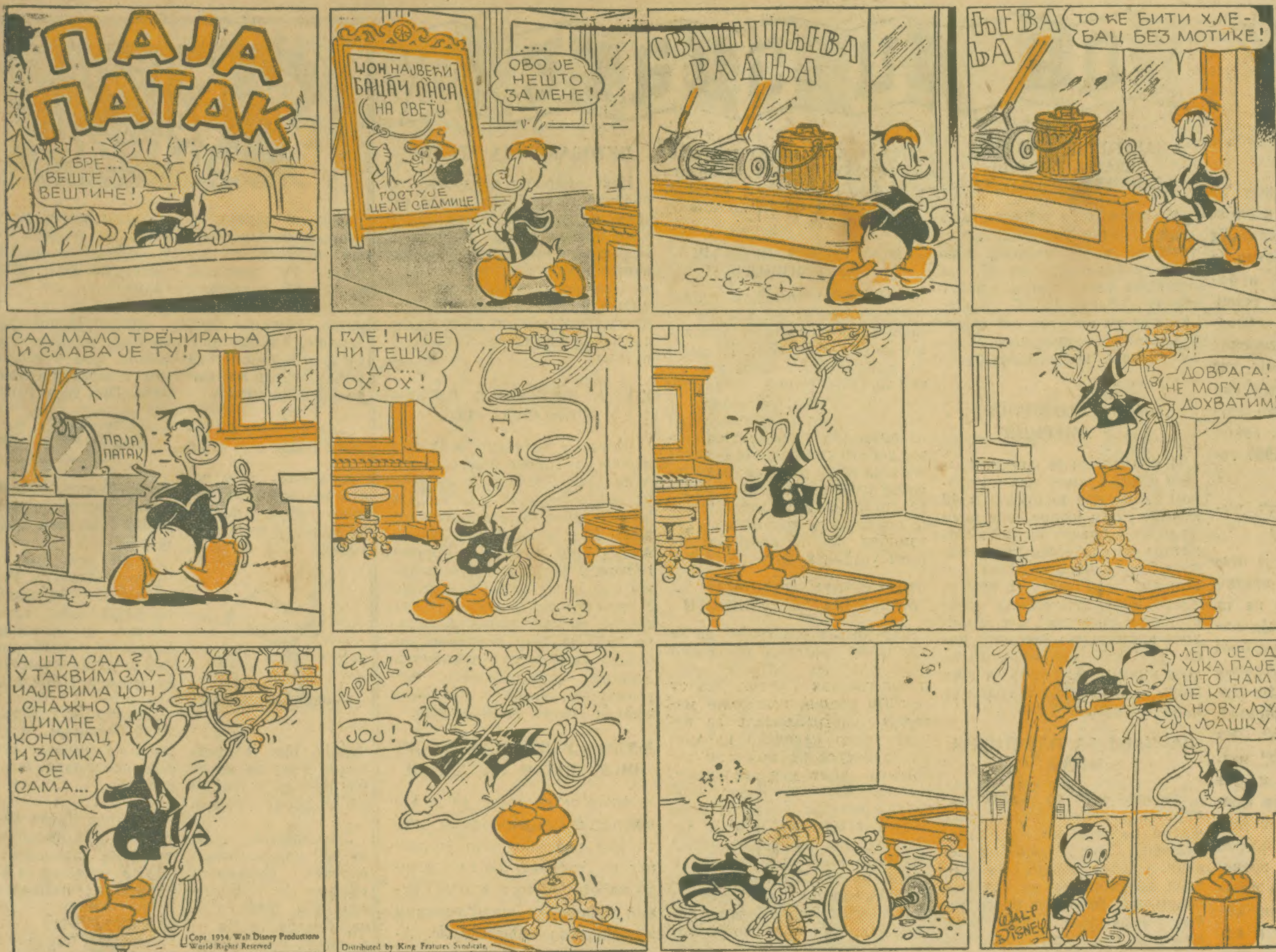
Усправно: 1) прокоп; 2) острво; 3) футбалска екипа; 4) мера за површину; 5) живи, летећи песак; 6) један минерал; 7) пулс; 9) римски беседник из I века (Домиције); 11) ковани новац; 13) испит зрелости; 15) врста обољења коже; 17) врста меког зеља; 19) торнадо; 20) интерес на позајмљени новац; 21) свршетак; 23) дворана; 25) позитивна електрода; 27) припадник татарско-хунског племена; 29) количинска заменица; 31) јуначки спев.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) J(ован) Ц(вијић); 3) Бари; 5) Дикенс; 7) Веласкез; 9) Або; 10 Ака“ 11) на; 12) ум; 14) Т(ома) Р(осандић); 15) Ресава; 18) рола; 19) берета; 21) за; 22) ар; 23) Н(енадовић) А(лекса); 25) Ири; 27) Вир; 28) Доницети; 31) Кагера; 32) тона; 33) Ра.

Усправно: 1) јака; 2) Црес; 3) било; 4) Инка; 5) Дебар; 6) секта; 7) Ван; 8) зар; 12) Усора; 13) Малер; 16) Ере; 17) Ват; 19) барок; 20) Анита; 21) зид; 24) ари; 26) инат; 27) Вера; 29) Игор; 30) цена.

Који је ОДГОВОР тачан

МАСЕЊО је:

- народни јунак Мексика
- врста камена
- чувени тенисер
- женска одећа

РЕМИС је:

- трговачки термин
- шаховски израз
- персиски песник
- турски новац

ВЕРЖЕТА је:

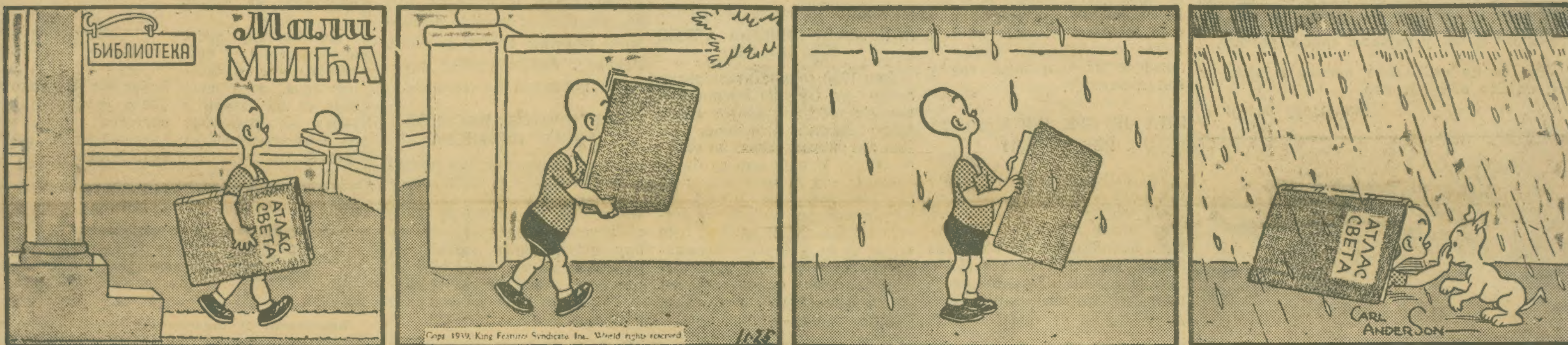
- врста драгог камена
- направа за чишћење одела
- лице из једног Игоовог дела
- бура у Бискајском Заливу

ОДГОВОРИ:

МАСЕЊО је бели кречни камен који се копа у каменоломима Вероне. Употребљава се за калдрмисање улица.

РЕМИС значи одлагање рока плаћања, а затим попуст у неком плаћању (нарочито попуст закупнине), попуст од куповне цене, рабат.

ВЕРЖЕТА је метлица за чишћење одела. Та реч значи још и штапић, прутић, или длаку од које се праве четке.

МИРОЉУБИВ ЧОВЕК

Мики: Шта је, Перо, зашто трчиш као без душе?

Пера: Хтео бих да спречим тучу између два пријатеља.

Мики: Која два пријатеља?

Пера: Попаја и мене!

★

ИЛИ ЈЕДНО ИЛИ ДРУГО

Белка опомиње фотографа код кога се сликала:

— Само пазите да слика буде лепа и верна!

— Мораћете да изаберете једно од то двоје: или лепу слику или да вам личи! — одврати мирно фотограф.

★

ОН НЕ ЗНА ЗА ДРУГЕ

Учитељ пита Влају да ли зна колико у години има дана.

— Седам, одговори Влаја.

— Питао сам те колико дана има у години, не у седмици, примети учитељ.

— Ипак седам, гласио је Влајин одговор. — Понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота и недеља. Ја за друге не знам.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЏОНИЈА

НА БРОДУ „МОРСКА ЛАСТАВИЦА", ШАНГ ЛИН И ЊЕГОВИ ПРИЈАТЕЉИ ПОКУШАВАЈУ ДА ОД ЗАРОБЉЕНИХ ГУСАРА САЗНАЈУ ГДЕ СЕ НАЛАЗИ САКРИВЕНО БЛАГО ЦРНОГ БЛЕКИЈА И ЊЕГОВИХ ГУСАРА...

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.